

Abonnement pour un an:

300 piastres

Edition spéciale 500 piastres

Adresse:

Idjtihad Constantinople

Téléph-St, 865

XXème ANNÉE

15 Juin 1925—No 182

اجتهاد

فلسفی ، اجتماعی ، ادبی ، اقتصادی مجموعہ

آبوثمان : سنہ لکی [۲۴ نسخہ]

تورکیا ایچون ۲ ، خارج ایچون

۳ ، اعلا کاغذلیسی ۵ لیرادر .

ادارہ خانہ سی

جفال اوغلندہ « اجتهاد نھوی »

تلفون : استانبول ۸۶۵

یکرمینجی سنہ

نومرو ۱۸۲-۱۵ حزیران ۱۹۲۵

اوزره سيد بلال حضر تلرينك جامعنه جمعه نمازی ایچون ایکی سنه دن بری هیچ کلدیکم حالده بوکون محضا بوراده افندیملزه تشرف ایتمک ایچون کلدیم . . . »

بر مفتی لساننه هیچ یاقیشمایان بو پک صوغوق مداهنه لی لطفی متصرف پاشا ایله برابر بوتون حضار اوزرنده پک فنا بر تأثیر حاصل ایتمش ایدی .

ایشته اکثری بویله اولان متصرف لر ، والیلر بویله قاضیلر ، مفتیلرله اداره اولنق حقاترته عصر لرجه محکوم عثمانلی ایبراطورلغنک عاقبت فجعیه سی ، کورونور برانجام ، ایدی صیراسی کلدیکجه عرض ایدیله جکی اوزره یکر می قادار ولایتده سینوب مأمورلرینه رحمت اوفوده جق والیلره ، متصرفلره قاضیلره خلاصه هر صنف ومسلک آراسنده داها اخلاقسز ؛ داها مضر مأمورلره تصادف ایتدیکی خاتمہ مقال اولارق سینوبلی قارداش لر می تسلیه ایتکی بر وظیفه انسانیت عد ایتدم .

ابوبکر حازم

عقل سلیم

محرری: راهب مدلیه

— ۷ —

مبحث ۲۷ — الله ایناماق اوکا هیچ اینانماق دن نه داها آزامین در، نه ده داها زیاده جایانه .

انسانلرک عمومیتی ایچون هیچ برشی، قورقو قادار بر دایلی مقنع قیلماز . بو پره نسیپک نتیجه سی اولار اق خواجهرلر، راهب لر، خاخاملر حاصلی بتون الهی تجیلر بزه دیرلر، که «ک امین جهتی التزام ایتمه لی در، الله کندی موجودی حقنده شبهه ایتک کستاخلغنده بولونانلری شدتلی عقوبانه چار باقدرد، اونک شدتی حق در، زیرا ملحدلردن انتقامنی بی رحمانه آلاجاق غضبناک بر حکمدار مطلقک موجودیتی رد ایتدیره بیله جک جنون دن یاخود فساددن، فسق و فجوردن باشقا هیچ بر شی یوقدر.» بو تهیدیلری اعتدال دمله معاینه ایدم جک اولور سه ق موضوع بحث شیلری فرض ایتدیکنی بولورز [یعنی بحث ایتدیکلری شیلرک موجود دکل موجودیتی مفروض شیلر اولدیغنی

بوشارب الیل والنهار متصرفک اقرباسندن کامل بک نامنده بریسی ده اولجه نیکده متصرفی ایدی . فقط ، کامل پاشا بونک ضد کاملی ایدی . کیجه لری عبادات ایله کچیرر، کوندوزلری نیکده نک مزار لقلری آراسنده ، آت قوشدیرر . مقام متصرفی ده کی یازیخانه نک کوزلرینی فشنکله دولدیر ارق دائما یاننده بولندیردینی وینجیستر توفنکیله ، حکومت قونانغی جوارنده کی چایدرلغه وضع ایتدیردیکی بر دستی به قورشون آتاردی . قونیه والیسنک ارتکاب وار تاشاسندن باب عالی به واقع اولان شکایاتی مشمر اولما یجه انکلتزه سفارته تلغراف چکمکده کی مناسبتسزلکی تقدیر ایتز بر بودالا ایدی . بو کامل پاشادن صوکر ا نیکده به کلن متصرفلرک اکثری دورلو، دورلوا عتیادات سیئه ووشنیعه لریله بونشانی، درویش متصرفی آراتدیرمش ایدیلر .

سینوب متصرف لاحق ایلک جمعه نمازی . سید بلال درکاهنده قیلمشدی . بنده رفاقت ایتشم .

بعد الصلاة درکاهک او طه سنده برقهوه ایچمکه دعوت اولندق . ایلک سوز اولوق اوزره مفتی افندی شوصورتله ایراد نطق ایتدی :

متصرف پاشا حضر تلی ،

بر آز قابادور اما ، دوغریدر : « چیراخ (چراغ) دینه قارا کلیخدر . » دیرلر .

ین مفتینک سوزینی کسه رک « چراغ یاخود موم دینه ایشیق ویرمز » ضرب مثلدیر . — تلفظده کی قابالیغه تلمیحاً — معناسنده بر قابالق یوقدر . « دیدم . مفتی افندی دوام ایدرک :

— بر تاریخده داعیک قسطنانی (قسطنونی) دن استابوله کیتشم . اوقاف نظارتنده بر ایشیم واردی . نظارت ارکانندن برینی کوره رک ایشیمک چابوق کورلمه سی رجا ایتدم . اودات ، «ا کر قسطنانی به عودتکده » شعبان ولی حضر تلرینک تر به سنده بنم ایچون بر « یس » یاسین شریف اوقویه جغکی وعد ایدرسه ک ایشیکی در حال یاپدیریم « دیدی .

حال بوکه بن قسطنانی ده دوغمش ، بویومش اولدیغ حالده اورادن حرکت ایدرکن شعبان ولینک روخنه بر فاتحه اوقومق بیله خاطر مه کله مشدی . بوقیلدن اولوق

کارنک

او ملکچهره ده رخسار مطری کلرنک ،
نقش ناز کتر وجهله سویدا کلرنک .
زیر زلفنده تجلی جانندن اولور
نظر شوقده مهتاب شب آرا کلرنک .
جامه سرخ ایله ایتدیکه او مهباره خرام
کورو نور کوزلریمه نخل تملار کلرنک .
سینه صافته عکسیله او جاذب فنک
کولر آینه ده بر کوهی یکتا کلرنک .
روی رنگینی عرقیز حجاب اولدیکه
آسمانده دوغار انجم زهرا کلرنک . [*]
هر نهدم دکسه او تمثال بهارک لبته
تاب لعلیه اولور جام مصفی کلرنک .
دست زمینی رخ آله ایتدیکه تماس
ید بیضایی کورر چشم تماشا کلرنک .
عکسی هر پاره الماسه ویرر پیکر لعل ،
کوسترر سیئه سی بر عقد ثریا کلرنک .
نور دیدارینه اولدیکه خیالم معکس
افق شعرده دوغار نیر معنی کلرنک .
زمه ویردیکه صفا پنه تسملرله
کورو نور چشمه باشند باشه دنیا کلرنک .
رخلندن آلیور نظم رقیقم رونق ،
میله کوبا اواییور ساغر میا کلرنک .
قلمم شوق خیالیه صاچار لعل مذاب ،
فیض وصفیه اولور لفظ و مؤدی کلرنک .
عجبا نور شفقندمی مداد شعرم ،
سانجهم بویه نهدن اولدی سراپا کلرنک .

توقادی زاده

شکیب

[*] شد عرقیز روی ماهوشان ،

قرص خورشید شد ستاره فشان .

کوروروز] کندیسنه اعتقاد ایتنهک داهامین و موجودیتتده
ترددویا اون انکار ایتمهک پک چیرکین ، پک ملعون اولدیغنی
بزه سویله مه دن اول بر اللهک موجودیتی مقنع بر صورتده
بزه اثبات ایله ایشه باشلاملی ایدی ؛ متعاقباً بزه اثبات
ایتملی ایدی ، که عادل برالله ، عقل مختلارینک آکلایامادینی
بر « ذات Etre » ک موجودیتنه اینانمایه مانع اولان
برجنت حالنده بولوندوقلرندن دولایی انسانلری بی رحانه
تجزیه ایده بیلیر . خلاصه کلام اثبات ایتمهسی ایجاب
ایدردی ، که پر معدلت اولدینی سویله بن ذات الهی ،
حقنده انسانک محاط اولدینی نا مغلوب و ضروری جهاتی
[یعنی بوجهالتک مبتلارینی] جزایه چارپایلیر . الهیاتجیلرک
دوشونمهلری ، محاکمه و معاقله لری طرزی ، پک عجیب
دکلیر ؟

طیفلر اختراع ایدرلر ، اونلری تناقضلردن ترکیب
ایدرلر ، صوکره اک امین یولک ، بالذات کندیلرینک ایجاد
ایتمش اولدوقلری بو طیفلرک موجودیتتده شبهه ایتمهک
اولدیغنی تأمین ایدرلر !

بواصول تعقیب ایدیلنجه اینانیلماسی اینانیلماماسندن
داها امین اولمایان هیچ بر صاچا بولونماز .

بتون چوجوقلر نا خدا Athé درلر ؛ الله حقنده
هیچ بر فکرلری یوقدر ؛ شو حالده بو جهالتلری سببیه
چوجوقلر مجرمیدرلر ؟ چوجوقلرک الله اینانماق مجبوریتلری
هانکی یاشده باشلار ؟ عاقل بالغ اولماق یاشده ، دییه جکسکیز
بو یاش نه زمان باشلاملی در ؟ . . . بوندن باشقا اکدرین
الهیاتجیلر ، خواجهلر ، پاپاسلر ، خاخاملر کینه الهی مسئله سنده
یایان فالیر و بو بایده بر شی بیلیمکه افتخار ایده مزلرسه
خلق جهان ، قادیلر ، ایشجیلر ، خلاصه کلام نوع بشرک
کتله ناسنی تشکیل ایدن کیمسه لر بو بایده نه فکره مالک
اولا بیلیرلر ؟

مبحث ۲۸ -- الله اینانماق طفولیتک بر اعتیاده میخانیکسیدر

انسانلر ، الله حقنده کندیلرندن زیاده فکره مالک
اولمایان کیمسه لرک سسوزلری اوزءرینه ، الله اینانیرلر .
سود ننه لر مز بزم ایلک الهیاتجیلر مزدرلر ؛ چوجوقلره ،
غول یبانی لردن بحث ایتدیکاری کیبی الله دن بحث ایدرلر .

اک کوچوک یاشدن اعتباراً میخانیکی بر صورتده هر ایکی
الریخی قاووشدورمای [أل باغلامای] چوجوقلره
اوکره تیرلر ؛ سود ننه لر ، کندیسنه عبادت ایتیه مجبور
ایتدیکاری چوجوقلرک الله حقنده کی فکرلرندن داهای واضح
فکرلره داهای واضح بیلکیلره مالک میدرلر ؛

مبحث ۲۹ — بو ، بابالردن اولادلره كچەرك تأسس ايتش اولان بر اعتقاد باطلدر .

عائله املاكى ، وركيلريله برابر بابالردن اولادلره انتقال ايتديكى كېي دين ده بابالردن اولادلره انتقال ايدر . اكر كنديلرينه برالله ويرمك اهماننده بولونولماسه ايدى دنيا ده پك آز كيمسه لرك بر اللهى اولوردى . هر كس اويينندن ، و مرييسندن ، بونلر كده كندى اوين و مرييلردن آلمش اولدقلى اللهى آليز . فقط اوني هر كس كندى مزاجنه كوره تنظيم ، تعديل ، تلوين ايدر .

مبحث ۳۰ — باطل اعتقادلر ك منشائ .

انسانك دماغى بالخاصه چوجوقلقده بموشاق برالموى كېي در ، كه اوزه رنده باييلماق ايسته نيان بتون انطباعلرى قبول ايميه آماده در . كنديسنك محاكمه يه مقتدر اولمادى بى بر زمانده تربيه انسانه هان همان بتون اجتهادلر يى ، بتون فكرلر يى ويرير . پك كنيج ياشمزه ايكن قفامزه صوقش اولدوقلى دوغرو و ياخود يا كاش فكرلرى طبيعت دن آلمش ياخود طوغار كن بونلرله برابر طوغمش اولديغى اعتقادنده بولونورز . ايسته بوقاعت ضالئلر مذك الك بيوك منبعلردن بريدر . — راهب مهليه —

رادييو فونيادن استفاده ايدلم

مدنيت بشيكي اولان شر قده « درين بر اويقويه دالان طفل حريت قلداندى ؛ او درين جهالت اويقوسنك آغبرلى ايله قبانان كوز قباقرلى آجيلمنه باشلادى ؛ فقط هنوز سنده ليوو . عصرلردن بى تعصبك ، جهالتك ، عطالتك يوتد بر دى آقپونله سر سمله ين باشنى اوتيه بى به چارمقدن قور تاردميور . اهالى بو خارى كيده ره جك منبهاته ، مقوياته محتاجدر . استبداد ييقيلى ، مراثيلك دفترينه حقيقت سونكرى چكلىدى لىكن قره قوت ، غول جهالت الان بتون انداميله كنجلكه ، علمه ، عرفانه ميدان اوقيور بونك وجودى قالد يرمنه حكومتدن زياده اهل وقوف و آنلر ك بو كولم بازوسى اولان شبان ملت

يورجلىدر . كندى كنديسنه اداره اولونميه عزم ايدن ملتله هر ايتى مأمورلردن بلكه منزل ، وجدانلرينه علملرينه ، تحريه لرينه استناد ايدرك هم فردى ، هم اجتماعى احتياجلك تطينى ايچون چاليشيرلر ، كنديسنى ملتى ؛ عاليله نى وطنى طائيانلر ده دوغرىسى شخصى ملتلك وبى بشرك بر جزئى بيلنلر بو طرزده سى ايدرلر بويله لكه ملتلك و بشريتك خادى اولورلر .

سنه لردن بى محيطمزه يوك بر انقلاب حر كتى كوره مكدە يز بو عصر ك بدايتدن برى ياشايانلر ، كندى حس ايدنلر بيك سنه ياشامش كې بر چوقوقايمك ، خوارقك شاهدى اولديلر ؛ بو سنه لرى ياشايانلر ، بشريتك يوزى قارارتان حرب عمومى فلاكتلر يى كورمكه نه درجه بدبخت ايسه ماصاللك توارىخك ، آثار عتيقه مك آبدە لرك اكلا ته مدينى و اكلا ته ميه جنى شيلرى كوزمزه كورمك بختيارلغنه نائليتميز دن ده اودرجه مسعودز ؛ يكدى كرندن غيرمنفك اولان قبوله ماده مك بودرجه ده بوغوشمه لرى سيرايمك بونجه انقلابى كورمك هيچ بر نسله نصيب اولماش در . وقتيله حربلر بشريت يكدى كرينه طائيديران و بر مملكتده صيقيشوب قالان فكره صنايعه ، فنه احتراطاته وسعت ورن برر عامل تلى اولنوردى . بوكون وسائط مدينه حربلر ك وظائفى بيك دفعه فضله ايفا ايتمكدە در ؛ فقط بشريت لايق اولدينى مرتبه به هنوز يوكسلمه مشدر . مطبوعات كره ارضك الك هجرا كوشه يه صوقولا مديفنندن بشريت يكدى كرينه طائيد يرمنه ، فردلر وقوملر آراسنده ارتباط تام حاصل ايتمكه ، كونك يكيكلرلردن هر كس خبردار ايتمكه تماماً موفق اوله ميور . عالمدينندن خبردار اولمق ويا هيچ اولماز سه ولايات مركزلر نده نلر جريان ايتديكى اوكرنك و آنا يوردنده براديبك ، برشاعرك بر استادك آثارى كورمك ، اوقومق شويله طورسون اسملر يى بيله بلكه ايشتمه مشدر . نيجه يرلر واركه هم جنسك ترقياتى ، صوتى ، كچيرديكى انقلابات وصفحات حياتيه سنى كوسته رن و ايشيتد يرن ياترولردن ، سينه مالردن